

היבטים לשוניים בפרשת וזאת הברכה עה¹

דקדוקי מילים וטעמים וחלקם בעלי שינוי משמעות והדרכה לקורא בפרשת וזאת-הברכה וחתן בראשית ובהפטרה וגם בקריאת התורה של שמיני עצרת וההפטרה

וזאת הברכה:

לג ב **מִרְבֵּבֶת**: הבי"ת הראשונה בשוא נח², כן הדבר גם בהמשך פס' יז. **אֲשֶׁת**: לפי הקרי הן שתי מילים

לג ג **מִדְּבַרְתִּיךְ**: הבי"ת בשוא נע עקב הדגש

לג ה **וַיְהִי בִישְׁרוֹן מֶלֶךְ**: טעם טפחא בתיבת **בִישְׁרוֹן**³

רֹאשִׁי נָעַם: טעם נסוג אחור לרי"ש

לג ו **וְאֵל-יָמָת**: המ"ם בחולם

לג ז **לַיהוּדָה**: הלמ"ד בחירק מלא, הי"ד הינה חלק מהחירק ולכן אין בה ניקוד

לג ח **וּלְלֵוִי**: הלמ"ד הראשונה בשוא נח. **בְּמִסָּה**: הבי"ת בשוא לא בפתח

לג י **מִזְבֵּחֶךְ**: הבי"ת בשווא נע ולא בקמץ או פתח

לג טו **הָרִי-קָדֶם**: הרי"ש הראשונה בשוא נח⁴

לג טז **שָׁכְנִי**: הטעם בנו"ן מלרע

לג יז **הַדָּר**: הדל"ת בקמץ. **וְהֵם אֲלֹפֵי מְנָשָׁה**: תיבות אילו לרוב מופיעות בראש העמוד האחרון, היות והרבה קוראים יודעים אותם בעל פה ישנם רבים שאינם מקפידים לקוראם מתוך הקלף ואומרים אותם בעל פה⁵

לג יט **שֵׁם יִזְבְּחוּ זִבְחִי-צֶדֶק**: טעם טפחא בתיבת **שֵׁם יָמִים**: הי"ד בפתח ודגש חזק במ"ם, רבים של

י"ם. **וּשְׁפָנִי**: שי"ן שמאלית. **טְמוּנִי חֹל**: טעם נסוג אחור למ"ם

לג כא **וַיֵּתֵא**: מלרע! הטעם בתי"ו בניגוד לקורן ודומיו ולא ביו"ד. הי"ד עצמה מנוקדת בצירי ולא בסגול.

רֹאשִׁי נָעַם: טעם נסוג אחור לרי"ש

לג כב **יְרֵשָׁה**: מלעיל הטעם ברי"ש. הה"א לא במפיק

לג כה **וּכְיָמֶיךָ**: הכ"ף בשווא נח. **דְּבִאָךְ**: הדל"ת בקמץ קטן

לג כז **מַעֲנָה** מלרע הטעם בנו"ן. **אֱלֹהֵי קָדֶם**: הטעם נסוג ללמ"ד מלעיל. **וַיִּגְרֶשׁ**: במלעיל

לג כח **יַעֲרְפוּ טֹל**: טעם נסוג אחור שתי הברות ליו"ד

קריאה לחתן בראשית:

¹ פרשה זו בקבצים על הפרשיות החל מבראשית עה, ולכן אף שקריאתה בשנת עו הוא משויכת לשנת עה.

² יתכן שמי שחושש מהבלעת אות רשאי לקרוא נע. בחלק מהחומשים כולל קורן הבי"ת מנוקדת בטעות בחט"ף פתח אך המקום היחיד בתורה ששווא זה הוא נע הוא בפרשת בהעלתך "ובנחה יאמר... **רַבֵּבֶת** אלפי ישראל"

³ רבים הקוראים ההולכים בעקבות השיר ומשבשים את ההטעמה ע"י הטעמת תיבת 'ויהי' בטפחא ומדגישים את הבי"ת. השיר גורם לשיבוש נוסף: קוראים בישורן מלעיל.

⁴ אין להשגיח בחטף בתנ"ך קורן ודומיו

⁵ בעיה נוספת: הצבור מצטרף לקורא בסיום הזה ועלולים להחסיר את סוף הפרשה מהשמיעה מהקורא... והערה נוספת: לפעמים הקורא הוא גם הגבאי מחלק העליות בעיקר בשני וחמישי. קורה שהוא קורא את המילים האחרונות בעל פה תוך שהוא מחפש את העולה הבא...

וַיְהִי: גם אם יש געיא בוי"ו וגם אם אין – היר"ד בשוא נח

א ג יְהִי אֹר: תיבת יְהִי במונח ואינה מוקפת לזו שאחריה כבחלק מהדפוסים

א ה קָרָא לֵילָה: טעם נסוג אחור לקו"ף

א ו לָמַם: הלמ"ד קמוצה

א ט וַיְהִי-כֵן: תיבה בודדת בתחום הסילוק (סוף פסוק) ומוטעמת בטעם זה בלבד, כן הדבר גם בהמשך הפרק

א י יָמִים: היר"ד בפתח ולכן המ"ם אחריה בדגש חזק, רבים של 'ים' כן הדבר גם בהמשך פס' כב

א יא תִּדְשָׂא: געיה בתי"ו והדל"ת בשווא נח. דְּשָׂא: הדל"ת ברביע ולא בזקף. עָשָׂה פָּרִי: טעם נסוג

אחור לעי"ן, וכן בהמשך הפסוק עָשָׂה-פָּרִי, יש להעמיד קלות את קריאת העי"ן מפני געיה. בשני המקרים דגש חזק בפ"א הראשון אתי מרחיק, והשני מדין דחיק

א יח וְלַהֲבִדִּיל: געיה בשורק והלמ"ד בשווא נע ולא בחטף כפי שמופיע בחלק מהדפוסים

א כב וַיִּבְרָךְ: במלעיל וכן הדבר בכל המקרא

א כד וַחֲתִיתוֹ-אַרְץ: געיה בחי"ת

א כט לְאַכְלָה: האל"ף בקמץ קטן והכ"ף אחריה בשווא נח, כן הדבר גם בפס' הבא

א לא יוֹם הַשְּׁשִׁי: היחיד מבין ששת ימי הבריאה בה"א הידיעה

ב א וַיִּכְלּוּ: היר"ד בשוא נח⁶. המילה הזו נקראת מלרע, הטעם בלמ"ד⁷.

ב ג שָׁבַת: לשון עבר, השי"ן קמוצה והבי"ת אחריה רפויה

הפסרת וזאת הברכה, יהושע א א-יח:

ח וְהָגִיתָ בּוֹ: דגש חזק בבי"ת מדין אתי מרחיק

יב וְלִרְאוּבֵנִי: האל"ף אינה נשמעת, יש לקרא 'ולרובני'. הַמְנִישָׁה: געיה בה"א והמ"ם בשווא נע, יש לשים

לב להבדל בצורה לעומת קודמיו וְלִרְאוּבֵנִי וְלִגְדִי

טו מִזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ: יש להקפיד על הפרדת התיבות שלא יישמע כאילו כתוב מִזְרַחָה שֶׁמֶשׁ

קריאת שמיני עצרת לבני חו"ל, דברים יד כב – טז יז:

יד כג מַעֲשֶׂר: העי"ן בשווא נח

יד כד שְׁאֲתוֹ: השי"ן בשוא והאל"ף בצירי; אין להבליע את האל"ף, לא שְׁאֲתוֹ. יִבְרָכְךָ: כ"ף ראשונה בשווא נח, על אף הקושי שבדבר. כן הדבר גם בהמשך הפרק

יד כה בִּידְךָ: ולא בִידְךָ. הדל"ת בשוא נע לא בסגול והטעם בכ"ף

יד כו תִּשְׁאַלְךָ: געיה בתי"ו, האל"ף בקמץ רחב והלמ"ד בשוא נע. וְאַכְלָתָ שָׁם: טעם נסוג אחור לכ"ף ודגש חזק בשי"ן מדין אתי מרחיק

טו ב לֹא-יָגֵשׁ: שי"ן שמאלית

טו ד יְהִיָּה-בָּךְ: געיה ביר"ד הראשונה ודגש חזק בבי"ת מדין דחיק

⁶ וכן בהמשך קידוש ליל שבת: וַיִּכְלּוּ. וַיִּבְרָךְ. וַיִּקְדָּשׁ

⁷ משום מה בקידוש ובתפילה אפשר לשמוע קוראים אותה מלעיל

טו ו וְהַעֲבֹטָהּ: העמדה קלה בה"א למנוע הבלעת העי"ן החטופה, ועל אף הקושי, הטי"ת בשווא נח

טו ז תַּקְפִּיל: הפ"א דגושה

טו ט קָרְבָּה: הקו"ף בקמץ רחב והרי"ש אחריה בשווא נע.⁸ וְרַעְה עֵינֶיךָ: יש להקפיד, כבכל מקום אחר במקרא, על קריאת העי"ן שאם לא כן, משבש את משמעות הכתוב

טו יא לַעֲנִיךָ: העמדה קלה בלמ"ד למנוע הבלעת העי"ן החטופה, הנר"ן בחירק חסר ולכן היר"ד אחריה

דגושה. וְלֹא־בִינֶךָ: הלמ"ד וגם הבי"ת בשווא נח, היר"ד בחולם והנר"ן אחריה בשווא נע: ול-אב-ינך

טו יב וַעֲבַדְךָ: הבי"ת בקמץ גדול ושווא נע בדל"ת, כן הדבר גם בהמשך פס' יח

טו יד וּמִקֵּבְךָ: המ"ם בחירק חסר והיר"ד אחריה דגושה ומנוקדת אף היא בחירק חסר

טו טז אַהֲבֶךָ: הבי"ת בשווא נע

טו יז תַּעֲשֶׂה-כֵן: העמדה קלה בתי"ו ודגש חזק בכ"ף מדין דחיק

טו יח בְּשִׁלְחֶךָ: מילה זו מוטעמת בקדמא טעם מחבר, ולא בפשטא. לא בכל החומשים רואים את ההבדל, לכן אין לעמוד כאן

טו כ תֹּאכְלֵנוּ: הכ"ף בשווא נע ולא בחטף פתח

טו כא תִּזְבְּחֵנוּ: הבי"ת קמוצה

טז א וַעֲשִׂיתָ פֶּסַח: הפ"א בדגש חזק מדין אתי מרחיק

טז ב וְזָבַחְתָּ פֶּסַח: טעם נסוג אחור לבי"ת

טז ה נִתֵּן לָךְ: הטעמה בתי"ו, אין טעם נסוג אחור לנר"ן

טז ו לְשֹׁכֵן שְׁמוֹ שָׁם: תיבת שָׁם בתביר, אין להסמיכה לתיבה שלפניה בזקף

טז יג בְּאַסְפֹּךְ מִגִּרְנֶךָ: גם האל"ף וגם הגימ"ל בקמץ קטן

טז טו בְּכָל תְּבוּאָתְךָ: בכל במהפך ולא במקף ולכן גם בחולם ולא בקמץ חטוף

טז טז יֵרָאֶה כָּל-זְכוּרְךָ: בקדמא ואזלא ולא בתלישה (יש חומשים שכך הגירסא בהם)

טז יז נִתֵּן-לָךְ: געיה בנר"ן

הפטרת שמיני עצרת לבני חר"ל מלכים א ח נד-סו:

נד מִכְרַעַ: הכ"ף דגושה ובשווא נע. פִּרְשׁוֹת: שי"ן שמאלית

נה וַיִּבְרַךְ: במלעיל

נז וְאַל-יִטְשֵׁנוּ: הטי"ת בשווא נע⁹

נט וַיְהִי: וא"ו החיבור בשווא נע, לשון עתיד

סא עָם ה' אֱלֹהֵינוּ: טעם טפחא בתיבת עָם

סד כִּי-עָשָׂה שָׁם: טעם נסוג אחור לעי"ן. וְאַתְּ חֲלָבִי הַשְּׁלָמִים: טעם טפחא בתיבת וְאַתְּ

סו וַיִּבְרַכּוּ: הרי"ש בשווא נע. וְטוֹבִי לָב: טעם נסוג אחור לטי"ת

⁸ והקורא בשווא נח ובקמץ חטוף עובר לציווי.

⁹ פסוק זה נאמר גם בתפילה

לג ב פרשגן הרב ד"ר בנימין פוזן שבת בשבתו וזאת-הברכה עד וְאַתָּה מְרַבֵּת קֹדֶשׁ בפשוטו, "וְאַתָּה" משמעו בָּא, כמוכח מן המקבילות: "ה' מְסִינִי בָּא... הוֹפִיעַ... וְאַתָּה". לפיכך ראוי היה לתרגם "וְאַתָּה"="וְאַתָּה", מדוע תרגם "וְעַמִּיה" "מרפא לשון" הציע שתי תשובות דחוקות:

- א. בפני אונקלוס עמדה מסורת קריאה "וְאַתָּה" (=וְאַתָּה, בדומה ל"וְנִבְחַח" במי יא,לו), שתרגומה "וְעַמִּיה", שלא כניקוד שבידנו.
- ב. פתר תיבת "וְאַתָּה" על דרך אֶת (=עם), דוגמת "וְהִנֵּנִי מְשַׁחֲיֶתְּ אֶת הָאָרֶץ" (ברי ו,יג) – "עם אֶרְעָא".

אבל יותר מסתבר שהשינוי "וְעַמִּיה" נובע מפרשנותו העצמאית של ת"א. במסורת חז"ל התיבות "וְאַתָּה מְרַבֵּת קֹדֶשׁ" רומזות למלאכים שעמהם נגלה הקב"ה בעת מתן תורה, עניין המוזכר במדרשים רבים ובתרגומים המדרשיים, כגון תיוב"ע: "וְעַמִּיה רִיבֹן רִיבֹן מְלָאכִין קְדִישִׁין".

ואולם בניגוד לתרגומי א"י, אונקלוס נמנע מלהזכיר במפורש את עניין המלאכים, כדי לסלק כל אפשרות מוטעית של ריבוי רשויות. בחשיבה העממית נתפסים מלאכים כישויות עצמיות, תפיסה העלולה לפגוע בטהרת הרעיון המונותיאיסטי; ואונקלוס נמנע עקרונית מלכלול מלאכים בתרגומיו [אלא אם נזכרו במפורש, כגון: "וְיִמְצָאָה מְלָאכִין ה' עַל עֵין הַמַּיִם" (ברי טז,ז) – "וְאַשְׁכַּחַה מְלָאכִין דְּהַי"י"]. ואע"פ שגם בתרגום "וְעַמִּיה רִבֹּת קְדִישִׁין" נרמזת פמליה של מעלה [כבזכרי יד,ה: "וְבָא ה' אֱלֹהֵי כָל קְדָשִׁים עִמָּדִי"], ניכר שמגמת ת"א למעט בערך פמליה זו, שלא כשאר התרגומים המעצימים אותה. לפיכך, תיבת "וְאַתָּה" לא נתרגמה כלל, כמו גם המ"ם של "מְרַבֵּת קֹדֶשׁ", וכאילו שבחו של הקב"ה שהוא בא מצבא השמים. בת"א – "וְעַמִּיה רִבֹּת קְדִישִׁין" – מובלט שמשרתיו טפלים אליו, ולא ח"ו להפך. והפסוק "רִכֵּב אֱלֹהִים רִבְתִּים" (תהי סח,יח) מסייע: המלאכים הם רכב ה' וטפלים לו.

גם "כָּל קְדָשִׁין בִּידֶךָ" (ג) נתפרש בתיוב"ע על המלאכים: "לְמַחְבֵּייה עֲמִיה בֵּית יִשְׂרָאֵל כְּוֹת רִיבֹן דְּמְלָאכִין קְדִישִׁין" [=לחבב עמו בית ישראל כמו רבבות של מלאכים קדושים]. אבל אונקלוס, הנמנע מלהזכיר מלאכים, תרגם: "כָּל קְדִישֻׁהִי בֵּית יִשְׂרָאֵל". המלמדנו בדרך אגב, שבית ישראל מכונים קדושים גם קודם למתן תורה.

תַּן לְחֶכֶם וְיִחְכֶּם-עוֹד

אני מבקש מאוד ממי שיש לו הערות שלא ימנע מלשולחן אלי

הכתובת למשלוח: eliyahule@gmail.com

הערות מתקבלות גם באנגלית.

הודעה מאתר "לדעת" כאן תוכלו להוריד גליונות פרשת השבוע מדי שבוע (גם גליוננו מופיע שם): www.ladaat.net/gilionot.php

מאמרנו מופיע **ונשמר** באוצר החכמה בפורום העלאת מאמרים
<https://mail.google.com/mail/ca/u/0/#search/dvir/1a6bf5feb771ff4>

אם אתה מתעניין
בהגטים הלשוניים של התורה

(לשון המקרא, המשנה, התלמוד וכו')
אתה מוזמן להרשם (בחנם)
לקבלת דוא"ל בגושים לשוניים
בכתובת: maanelashon@gmail.com
😊 בוא להחכים את עצמך ואת שאר המכתבים 😊